

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННШБ ЗУНУ

Надія КУЛЬЧИЦЬКА

28 08 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

30 08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Філософія»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність – 053 Психологія
освітньо-професійна програма – «Психологія»

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	32	14	3	6	65	120	1

3008 2024

Чортків – ЗУНУ
2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.2024 р.).

Робочу програму склав викладач Володимир БІЛІНЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 28.08.2024 р.)

Завідувач кафедри

Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 053 «Психологія» (протокол № 1 від 30.08.2024 р.)

Керівник групи
забезпечення спеціальності

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОПП

Тетяна ГРИЦІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

1. Опис дисципліни «Філософія»

Дисципліна «Філософія»	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни – нормативна Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність – 053 Психологія	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 2	освітньо-професійна програма – «Психологія»	Лекції: <i>Денна – 32</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14</i>
Загальна кількість годин – 120	ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 65 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год</i> Тренінг <i>Денна – 6 год</i>
Тижневих годин – 8 з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Філософія»

2.1. Мета і завдання вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Філософія» є надання знань з філософії як теоретичної форми світоглядного знання, підґрунтя духовної культури індивіда, людства загалом, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття; дослідження філософських проблем із урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності студента.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів; сприяти гуманізації освіти через засвоєння студентами досягнень сучасної філософії; дати поштовх до самостійного аналізу ними складних явищ суспільного життя, навчити пов'язувати загально-філософські проблеми із розв'язанням завдань правової теорії і практики.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Філософія»

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни: Історія України, Українська мова та література, логіка, соціологія, етика та естетика, релігієзнавство.

2.5. Програмні результати навчання.

ПРН13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПРН23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН24. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

3. Зміст дисципліни «Філософія»

Змістовий модуль 1. Вступ до філософії. Теоретична філософія.

Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен.

Філософія, її сутність та призначення. Місце філософії в духовній культурі і в самопізнанні людини. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду. Історичні типи світогляду: мітологічний, релігійний і філософський. Філософія як теоретична основа світогляду.

Специфіка філософського освоєння дійсності. Основне коло філософських питань. Основні теми філософських роздумів: світ людина, сутність і сенс людського існування. Мислення і буття. Особливості філософського знання, його структура. Проблем предмету філософії та її основного питання. Проблема взаємовідношення буття і духу. Філософія і наука. Місце та роль філософії в житті людини і сучасного суспільства. Загальнолюдські цінності у філософії. Гуманістичний зміст філософії. Загальноцивілізаційне і національне у філософії. Основні функції філософії: світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, критична, прогностична.

Література: [3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Тема 2. Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.

Становлення філософського знання. Мітологічна та релігійна традиції як передумова філософії. Східний і західний типи культурного розвитку та їх вплив на парадигми філософування.

Давньосхідна філософія. Давньоіндійська філософія: а) Ведична та епічна література про людину, її походження та існування, Упанішади; б) релігійно-філософські вчення (індуїзм, джайнізм, буддизм); в) перші філософські школи Стародавньої Індії – йога, санкх'я, мімінаса, веданта, вайшешика, ньая, чарвака-локаята.

Давньокитайська філософія: а) філософія даосизму про проблему співвідношення особистісного, суспільного і космічного; основні філософські поняття вчення Лао-цзи; б) моїзм і легізм; в) соціоцентризм конфуціанства та особливості його етико-політичного вчення.

Антична філософія. Космоцентрична спрямованість античності. Досократівський період давньогрецької філософії і розробка перших натурфілософських проблем: мілетська школа, діалектичний Логос Геракліта, піфагореїзм. Проблема буття у елеатів, атомістична школа Левкіппа-Демокріта. Класичний період античної філософії: софісти, Сократ, Платон, Арістотель. Елліністичний період античності.

Література:[3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Тема 3. Основні етапи розвитку філософської думки.

Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в західній Європі. Теоцентризм середньовічної філософії. Ідейний зміст світогляду Ренесансу, його зв'язок з процесами формування буржуазних відносин в західній Європі.

Особливості епохи Нового часу: розвиток буржуазних відносин, промисловий переворот, наукова революція XVII ст. Механізм новочасного світогляду і філософії. Проблема методів наукового пізнання: емпіризм і раціоналізм.

Загальна характеристика німецької класичної філософії: її основні проблеми, досягнення, особливості. Розробка діалектичної теорії представниками німецької класики. Основні принципи діалектики.

Українська національна філософія: витоки, етапи розвитку, специфіка.
Джерела української філософської культури. Особливості української філософської парадигми. Становлення і розвиток світогляду давніх слов'ян, «Велесова книга». Філософія в системі культури Київської Русі (Володимир Мономах, Іларіон Київський, Кирило Туровський, Данило Заточник, Кирило Філософ, Климент Смолятич). Вплив антично-візантійської і західноєвропейської культури на становлення києво-руської філософсько-теологічної культури.

Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу XV-XVII ст. Український неоплатонізм (Ю. Дрогобич, І. Вишенський, С. Зизаній, Г. Смотрицький). Братські школи Києво-Могилянська академія (Ф. Прокопович, Г. Кониський, І. Гізель, Г. Щербацький). Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, її морально-гуманістична спрямованість. Становлення Просвітництва в Україні.

Г. С. Сковорода як родоначальник української класичної філософії. Антитетичний метод Сковороди, основні ідеї його «філософії серця». Український романтизм (М. Гоголь, М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко та ін.) Проблема людини і нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. Філософські ідеї в Україні в кінці XIX – на початку XX ст. «Філософія серця» П. Юркевича, його ставлення до антропологічного матеріалізму Л. Фойєрбаха і М. Чернишевського.

Філософські ідеї в Україні в кінці XIX–на початку XX ст. Філософія І. Франка, вплив марксизму та позитивізму на її формування. Філософські ідеї Л. Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського, О. Потебні, В. Антоновича. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова. Філософія національної самобутності (Д. Донцов, В. Липинський). Філософія періоду відродження українського духовного життя (В. Винниченко, М. Грушевський). Філософія української діаспори (Д. Чижевський, І. Лисяк-Рудницький, І. Мірчук, О. Кульчицький). Культурне відродження 20-30 років (М. Скрипник, М. Хвильовий). Українське філософське відродження 60-х років (П. Копнін). Основні напрямки розвитку української філософії XX ст.- XXI ст.

Література:[3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30]

Тема 4. Стратегії і напрямки сучасної філософії.

Сучасна неklasична філософія. Головні проблеми і тенденції філософії XX ст. Перегляд основних принципів класичної філософії перед викликом соціально-політичних, культурних, духовних зрушень і протиріч сучасної епохи. Перегляд сучасною філософією основних принципів класичної філософської традиції. Сцієнтизм і антисцієнтизм.

«Філософія життя» як відхід від ідеалів раціоналізму. Вчення А.Шопенгауера: людина як суб'єкт воління, світ як воля та уявлення. Філософія «волі до влади» Ф. Ніцше.

Психоаналіз і неофрейдизм. З. Фройд про феномен несвідомого, структуру психіки, онтологію людини, історію і культуру. Аналітична психологія Г. Юнга, колективне несвідоме, архетип і символ. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.

С. К'єркегор про свободу людини, про сенс індивідуального людського існування в світі.

Позитивізм у XIX ст. (О. Конт, Г. Спенсер). Ірраціоналізм і філософія життя. Проблема нераціонального (воля, почуття, інтуїція). Несвідоме.

Прагматизм у контексті американської духовної традиції (Ч. Пірс, У. Джемс, Д. Дьюї).

Екзистенційна філософія XX ст. (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Філософська антропологія М. Шелера.

Релігійна філософія XX ст. (персоналізм, християнський еволюціонізм П. Тейяра де Шардена, неотомізм).

Феноменологія Е. Гуссерля: програма філософії як «строкої науки», поняття інтенціальності свідомості, метод феноменологічної редукції, поняття «життєвого світу».

Філософська герменевтика (М. Хайдеггера, К. Гадамер).

Сучасна філософія науки: аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн), неопозитивізм (Р. Карнап), постпозитивізм (К. Поппер), Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд).

Неомарксизм і «критична теорія» Франкфуртської школи (Г. Лукач, М. Хоркхаймер, Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромм).

Філософські ідеї постмодернізму (М. Фуко, Ж. Дерріда, Р. Барт).

Література:[3, 4, 5, 9, 12, 16, 21, 22, 24, 25, 29, 30]

Тема 5. Онтологія – проблема буття.

Філософське розуміння буття. Поняття метафізики та онтології. Основні поняття онтології: матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Форми та рівні буття. Буття людини, природи, суспільства. Проблема субстанції, як першооснови всіх форм буття. Буття і реальність. Реальність об'єктивна і суб'єктивна.

Філософське поняття матерії. Історичний розвиток філософських тлумачень матерії. Єдність матерії і руху. Системний характер та ієрархічна будова матеріального світу. Простір і час, як форми існування світу. Біологічний, соціальний, психологічний простір і час.

Буття природи. Природа, як сукупність об'єктивних умов існування людини. Природа жива і нежива. Життя і розум в контексті глобальної еволюції Всесвіту. Антропний принцип в пізнанні природних умов виникнення життя і людини.

Історичні форми відношення людини до природи. Концепції ноосфери. Діалектика, як метод та як теорія. Основні форми діалектики: антична, середньовічна, гегелівська, марксистська, екзистенційна. Альтернативи діалектики.

Основні принципи діалектики як загальної теорії розвитку. Поняття закону. Діалектика єдності і боротьби протилежностей, кількісних і якісних змін, заперечення заперечення. Класифікація суперечностей. Соціальні суперечності, їх сутність і структура. Поняття антогонізму, соціального конфлікту.

Філософські категорії як роди буття і ступені пізнання. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне частина і ціле, зміст і форма, одиничне і загальне, причина і наслідок, можливість і дійсність.

Література: [3, 4, 9, 12, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 6. Свідомість як філософська проблема

Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Ідеальний статус буття свідомості. Природно-біологічні передумови та соціально-практична суть свідомості. Основні філософські концепції походження свідомості. Свідомість і мова. Самосвідомість. Душа і дух. Структура та функції свідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості: сфери, рівні та форми.

Література: [3, 4, 6, 9, 12, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 7. Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.

Гносеологія як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії. Проблема співвідношення суб'єкта та об'єкта пізнання. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Раціональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Види і рівні знання.

Проблема істини в пізнанні. Істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська). Основні концепції істини. Критерії істини.

Наука та її місце в сучасному світі. Характерні риси наукового пізнання. Поняття наукового методу. Емпіричний і теоретичний рівень наукового дослідження. Методи дослідження. Аналіз і синтез. Аналогія й абстрагування. Узагальнення й дедукція.

Моделювання: сутність та класифікація. Спостереження. Експеримент. Системно-структурний метод. Аксиоматичний метод. Форми наукового пізнання: гіпотеза, концепція, теорія. Структура наукової теорії. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична, постнекласична наука).

Література: [3, 6, 9, 12, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

Змістовий модуль 2. Практична філософія.

Тема 8. Філософська антропологія – проблема людини у філософії

Людина як предмет філософського осмислення. Основні концепції історичного походження, природи та сутності людини. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Єдність природного, соціального і духовного в людині. Поняття індивіда, індивідуальності і особистості.

Духовність, свобода, творчість і відповідальність, як ознаки людського буття. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Проблема екології сучасної людини. Перспективи виживання і розвитку людини як біологічного виду.

Проблема особистості в філософії. Співідношення понять «Людина - індивід – особа, особистість – індивідуальність». Особистість як соціокультурна форма індивідуального буття. Історичні типи особистості. Поняття рядової, історичної та видатної особи. Становлення і виховання особистості. Свобода і творчість як спосіб самореалізації особи. Роль і місце особистісного начала в побудові громадянського суспільства. Проблема життя і смерті, сенсу людського життя в духовному досвіді людства. Проблема людської свободи. Свобода і необхідність. Сутність фаталізму та волюнтаризму. Проблема сенсу життя і самореалізації людини. Життя і смерть в духовному досвіді людства.

Література: [3, 4, 6, 9, 12, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29, 30]

Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія та філософія культури.

Соціальна філософія, її основні проблеми та категорії. Поняття суспільства. Особливості філософського вивчення суспільства. Суспільство та індивід. “Людський вимір” суспільства. Поняття інтерсуб’єктивності в соціальній філософії. Проблема історичного походження суспільства. Структура і функції суспільства. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальні відносини та їх типологія.

Суспільство і особистість. Типологія історичного взаємозв’язку людини і суспільства, або типи соціальності (відносини особистості залежності, відносини речової залежності, відносини вільних асоціацій індивідів).

Аксиологія як філософське вчення про цінності. Цінності як ядро духовного світу людини. Структура цінностей. Ціннісне ставлення людини до світу як фундаменту культури. Ціннісна природа культуротворення. Культура як об’єкт філософського аналізу. Основні ознаки культури. Сутність та визначення культури. Творчий характер людської культури. Діалоговий характер культури. Типологія культур. Гуманізм і антигуманізм в культурі. Культура і цивілізація. Культура, антикультура і контркультура. Динаміка культури в історії людства. Історичні типи культури. Східна і західна моделі культур. Класична і неklasична культура. Постмодернізм як явище культури.

Література: [1, 3, 6, 9, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 10. Філософське осмислення історичного процесу.

Історія і феномен минулого. Історична свідомість як духовне явище. Історична самосвідомість. Філософія історії: поняття та предмет. Формування предмету філософії історії. Субстантивна та аналітична філософія історії. Актуальність філософії історії, її сучасні завдання.

Філософське осмислення історії та її сенсу. Головні концепції філософії історії. Закони та рушійні сили історії. Історична необхідність. Проблема спрямованості історії. Єдність і множинність історичного процесу. Лінійні та циклічні концепції історії. Проблема історичного прогресу. Суперечливий характер соціально-історичного прогресу та проблема його критеріїв.

Єдність та багатоманітність історії як філософсько-історична проблема. Еволюція філософських уявлень про єдність людства та історичного процесу. Історія як розгортання Абсолютного Духу (філософська концепція Г.В.Ф. Гегеля). Обґрунтування К.Марксом ідеї всесвітньої історії. Формаційна модель історичного процесу.

Література: [3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема 11. Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалістики.

Логіка, виміри, наслідки глобалізації. Капіталістична світова система: І.Уоллерстайн. Парадокси культурної глобалізації. Глокалізація: Р. Робертсон. Контури світового суспільства: конкуруючі перспективи (Ф.Фукуяма, С.Гантінгтон, З.Бауман). Відповіді на виклики глобалізації. Постіндустріальна рецепція концепції інформаційних суспільств.

Науково-технічний прогрес в історії техногенної цивілізації. Науково-технічна революція ХХ століття, її соціальні наслідки. Глобальні проблеми ХХ століття та головні суспільно-політичні процеси. Класифікація глобальних проблем. Поворот до людини в сучасній глобалістиці. Шляхи вирішення глобальних проблем. Єдність і багатоманітність у процесі глобалізації світу. Сутність процесу глобалізації та його протиріччя. Образи майбутнього в сучасній глобалістиці. Глобальна свідомість і розмаїття часткових інтересів. Майбутнє людства як предмет дослідження і прогнозування. Інформаційні технології і майбутнє людства. Футурологічні концепції про стратегію цивілізаційного поступу людства.

Література:[3, 6, 9, 12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30]

Тема 12. Філософія господарювання.

Сфера економіки в контексті людського буття. Філософське тлумачення явища економіки. Суспільне виробництво як соціально-філософська категорія. Особливості і роль матеріально-економічного виробництва. Співвідношення технологічного і суспільно-економічного способів виробництва, їх історичні типи. Сутність і структура продуктивних сил. Діалектика продуктивних сил і суспільних форм їх розвитку. Діалектика виробництва, розподілу, обміну, споживання та власності. Філософський аналіз власності. Філософські аспекти проблеми управління і організації бізнесу. Економіка постмодерну і відносини власності. Проблема глобалізації економічного простору. Норми, цінності та інституції ринкової економіки. Економічні права і свободи. Проблема економічного вибору. Економічна культура людини. Цінності, рівності, справедливості свободи і відповідальності в економічній культурі. Праця і творчість. Ставлення до праці і економічні якості людини. Етичні аспекти економічної діяльності. Концепція відчуженої праці К. Маркса. Сучасна світова економіка і Україна: проблема модернізації економіки суспільства. Економіка та економічна теорія в інформаційному суспільстві. Особливості методології економічної теорії. Проблеми гуманітаризації економічної освіти.

Література: [3, 6, 9, 12, 21, 22, 2, 24, 25, 26, 27, 2, 29, 30]

Тема 13. Філософія техніки

Визначення і основні етапи розвитку техніки. Основні принципи філософії техніки в працях сучасних філософів. Техніка і технології. Природний і соціальний вимір техніки. Діалектика розвитку техніки і суспільство розвитку. Оптимістичний та песимістичний напрями філософії техніки. Взаємозв'язок техніки з інтелектуальним та психологічним забезпеченням. Поєднання розвитку техніки з розвитком культури та інтелекту членів суспільства. Проблеми оцінки значення історичного розвитку техніки. Технологічний детермінізм та технофобія. Технофобія як засіб демонізації техніки.

Література: [2, 3, 6, 9, 12, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Філософія»

Денна форма навчання

	Кількість годин					Контр ольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	ІРС	Тренінг	
<i>Змістовий модуль 1. Вступ до філософії. Теоретична філософія.</i>						
<i>Тема 1.</i> Філософія як соціокультурний феномен.	2	1	6	1	3	Поточне опитування
<i>Тема 2.</i> Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.	2	1	6			Поточне опитування
<i>Тема 3.</i> Основні етапи розвитку філософської думки.	2	2	5			Презентація
<i>Тема 4.</i> Стратегії і напрямки сучасної філософії.	2	1	6			Реферат
<i>Тема 5.</i> Онтологія – проблема буття	4	1	5			Поточне опитування
<i>Тема 6.</i> Свідомість як філософська проблема	4	1	6			Есе
<i>Тема 7.</i> Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.	4	1	5			Тести
<i>Змістовий модуль 2. Практична філософія.</i>						
<i>Тема 8.</i> Філософська антропологія – проблема людини у філософії	2	1	5	2	3	Поточне опитування
<i>Тема 9.</i> Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія та філософія культури.	2	1	6			Поточне опитування
<i>Тема 10.</i> Філософське осмислення історичного процесу.	2	1	5			Реферат
<i>Тема 11.</i> Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалістики.	2	1	6			Поточне опитування
<i>Тема 12.</i> Філософія господарювання	2	1	3			Тести
<i>Тема 13.</i> Філософія техніки	2	1	3			МР по 1-13 темах
Разом	32	14	65			3

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття №1

Тема: Філософія як соціокультурний феномен.

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, осмислити та проаналізувати специфіку філософського осмислення світу та людини на відміну від конкретно наукового їх розуміння; трактувати специфіку філософських понять у їх порівнянні з буденними та науковими знаннями; інтерпретувати основні функції філософії; світоглядну, гносеологічну, методологічну; аналізувати зв'язок розвитку філософії на тлі світової культури, науки, економіки.

Питання для обговорення:

1. Світогляд, його суть, структура і значення в житті людини.
2. Історичні типи світогляду: мітологія, релігія, філософія.
3. Сутність філософії, її предмет та функції.
4. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії, науки, мистецтва та релігії.

Література:[3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Тема: Сутність філософії та особливості західного та східного типу філософування.

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, характерні риси філософського мислення, структуру світогляду та основних функцій філософії. Розкрити характерні риси західного та східного типу цивілізації, висвітлити основні проблеми, які ставила та вирішувала давньосхідна філософська думка.

Питання для обговорення:

1. Зародження філософської думки. Східний та західний типи культури і філософування.
2. Своєрідність філософії Стародавньої Індії.
3. Філософські концепції Стародавнього Китаю.
4. Умови виникнення, особливості та етапи розвитку Античної філософії.
5. Класичний період розвитку античної філософії.
6. Ідеї та школи елліністичного періоду Античної філософії.

Література:[3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 21, 22, 24, 27, 30]

Практичне заняття №2

Тема: Основні етапи розвитку філософської думки.

Мета: Проаналізувати основні етапи розвитку філософської думки. Дати загальну характеристику Середньовічної філософії та гуманістичному характеру філософії епохи Відродження. З'ясувати поняття європейської класичної філософії та особливості філософії Нового часу та філософії епохи Просвітництва. Розкрити суть феномену німецької класичної філософії та соціально-практичної орієнтації філософії марксизму. Проаналізувати філософські ідеї в культурі Київської Русі та розвиток філософської думки на Україні в XV–XX століттях.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика Середньовічної філософії.
 2. Гуманістичний характер філософії епохи Відродження.
 3. Поняття європейської класичної філософії. Особливості філософії Нового часу.
 4. Філософія епохи Просвітництва.
 5. Феномен німецької класичної філософії.
 6. Соціально-практична орієнтація філософії марксизму.
 7. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Морально-етична спрямованість філософії давніх русичів.
 8. Особливості філософії українського Відродження.
 9. Проблема співвідношення Бога і світу, Бога і людини та людини і суспільства у філософії представників Києво-Могилянської академії.
 10. Філософія Г. С. Сковороди.
 11. Українська академічна філософія ХІХ ст.: новий тип філософування.
 12. Особливості розвитку української філософії кін. ХІХ – ХХ століть.
- Література:**[3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30]

Практичне заняття №3

Тема: Стратегії і напрямки сучасної філософії.

Мета: проводити порівняння вихідних ідей класичної та некласичної філософії; пояснювати провідні тенденції розвитку некласичної філософії із виходом на процеси сучасного життя.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика сучасної світової філософії.
 2. Ірраціоналістична філософія.
 3. Проблема людини в сучасній світовій філософії. Екзистенціалізм.
 4. Позитивізм: основні етапи його розвитку та їх особливості.
 5. Психоаналітична філософія: фрейдизм і неофрейдизм.
 6. Сучасна релігійна філософія. Неотомізм та християнський еволюціоналізм
- П. Теяраде Шардена.
7. Прагматизм.
 8. Феноменологія і герменевтика.
 9. Структуралізм та постмодернізм.
- Література:**[3, 4, 5, 9, 12, 16, 21, 22, 24, 25, 29, 30]

Тема: Онтологія – проблема буття.

Мета: Подати пояснення основних категорій знання та форм буття, розкрити філософське розуміння розвитку матерії, пояснити концепцію розвитку та діалектичні закони розвитку.

Питання для обговорення:

1. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення.
2. Основні форми буття.
3. Філософське поняття матерії та її атрибути.

4. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Альтернативи діалектики.

5. Основні концепції свідомості. Походження свідомості, її соціально-практична суть і основні властивості.

6. Свідомість в структурі психіки. Свідомість і самосвідомість. Душа і дух.

7. Індивідуальна і суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості.

Література:[3, 4, 9, 12, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №4

Тема 6: Свідомість як філософська проблема.

Мета: Порівняти основні концепції свідомості. Проаналізувати походження свідомості, її соціально-практичну суть і основні властивості. Розглянути структуру свідомості, свідомість і самосвідомість, особливості душі і духу. Здійснити порівняльний аналіз індивідуальної і суспільної свідомості. Проаналізувати структуру суспільної свідомості.

Питання для обговорення:

1. Основні концепції свідомості.

2. Походження свідомості, її соціально-практична суть і основні властивості.

3. Структура свідомості. Свідомість і самосвідомість. Душа і дух.

4. Індивідуальна і суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості.

Література:[3, 4, 6, 9, 12, 18, 20, 21, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема: Теорія пізнання. Філософія і методологія науки.

Мета: осмислити смислові наголоси поняття пізнання, основні види, рівні та форми пізнання, пояснювати процесуальний характер пізнання в його основних формах та рівнях, розуміти значення методів для якісних характеристик наукового пізнання.

Питання для обговорення:

1. Сутність пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання.

2. Основні форми і способи пізнання. Види і рівні знання. Знання і віра.

3. Проблема істини в філософії. Основні концепції істини.

4. Наука та її місце в сучасному світі.

5. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження, їх методи.

6. Структура наукової теорії

7. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична і постнекласична наука).

Література:[3, 6, 9, 12, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30]

Практичне заняття №5

Тема: Філософська антропологія – проблема людини у філософії.

Мета: Подати основні проблеми людини в філософії, різні концепції розвитку сенсу людського буття. Проаналізувати проблеми історичного походження людини та єдність природнього, соціального і духовного в людині. Здійснити порівняльний аналіз понять «індивід», «індивідуальність», «особистість». Проаналізувати проблеми життя і смерті у філософії та проблеми людської свободи.

Питання для обговорення:

1. Людина як предмет філософії. Основні концепції походження людини.
2. Проблеми історичного походження людини. Єдність природного, соціального і духовного в людині.
3. Індивід, індивідуальність, особистість.
4. Сенс життя. Проблема життя і смерті у філософії.
5. Проблема людської свободи.

Література:[3, 4, 6, 9, 12, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 29, 30]

Тема: Суспільство як предмет філософського аналізу. Аксиологія та філософія культури.

Мета: Проаналізувати особливості виникнення суспільства його структуру та функції. Розкрити суть основних чинників суспільного розвитку та типології суспільства. Осмислити суть цінностей та ціннісного ставлення до світу як фундаменту культури.

Питання для обговорення:

1. Суспільство, його історичне виникнення і суть.
2. Структура і функції суспільства.
3. Основні чинники суспільного розвитку.
4. Типологія суспільства.
5. Суспільство і особистість.
6. Цінності і ціннісне ставлення до світу як фундамент культури.
7. Поняття культури у філософії. Основні ознаки культури.
8. Культура і творчість. Протиріччя культури.

Література:[1, 3, 6, 9, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Практичне заняття №6**Тема: Філософське осмислення історичного процесу.**

Мета: Знати системну організацію суспільного життя, знаходити в сучасному суспільстві реальні прояви будови та особливостей функціонування духовних процесів, розуміти важливість проблем сучасного розвитку культури для суспільства та розвитку людської особистості.

Питання для обговорення:

1. Філософське осмислення історії та її сенсу.
2. Проблема спрямованості та проблема єдності історичного процесу. Лінійні та циклічні концепції історії.
3. Проблема історичного прогресу.

Література:[3, 4, 6, 9, 12, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 30]

Тема: Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалістики.

Мета: Проаналізувати суспільний прогрес і глобальні проблеми людства. Знати системну організацію суспільного життя, знаходити в сучасному суспільстві реальні прояви будови та особливостей функціонування духовних процесів, розуміти важливість проблем сучасного розвитку культури для суспільства та розвитку людської особистості.

Питання для обговорення:

1. Суспільний прогрес і глобальні проблеми людства.
2. Глобалізація світу та ідеологія глобалізму.
3. Філософія і майбутнє людства.

Література:[3, 6, 9, 12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30]

Практичне заняття № 7**Тема: Філософія господарювання**

Мета: вироблення здатності студента самостійно розмірковувати над актуальними соціально-економічними проблемами, свідомо засвоювати теоретичні положення, що відбивають діалектику господарського буття.

Питання для обговорення:

1. Специфіка і статус філософського осмислення економіки.
2. Історична еволюція грошей як феномена культури та її вплив на зміст ментальних парадигм.

3. Природа власності: філософський аналіз.
4. Бізнес як соціальне явище.
5. Модель людини-економічної: філософський аналіз.
6. Гроші та цивілізоване людство.
7. Соціальна природа грошей в контексті фінансової діяльності держави.
8. Філософія особистих рішень бізнесмена.

Література:[3, 6, 9, 12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30]

Тема. Філософія техніки

Мета: Вироблення здатності студента самостійно розмірковувати над актуальними проблемами науки і техніки свідомо засвоювати теоретичні положення, які відбивають вплив техніки на людське буття

Питання для обговорення:

1. Техніка та історія людства
2. Філософія техніки: історія становлення та предмет вивчення
3. Техніка як філософське поняття
4. Головні проблеми дослідження у філософії техніки
5. Проблема оцінки техніки

Орієнтовна тематика студентських наукових читань:

1. Специфіка і статус філософського осмислення філософії техніки.
2. Взаємозв'язок філософії науки і техніки.
3. Техніка в історії людства. Взаємодія техніки з природою і суспільством.
4. Проблема становлення філософії техніки в західній та українській філософській думці.
5. Політична культура: проблеми і суперечності її становлення в Україні.
6. Побудова теоретичних моделей майбутнього розвитку суспільства.
7. Демографічна проблема: соціально-філософський вимір.
8. Особливості розвитку етнічних спільностей.
9. Природа техніки: філософський аналіз.
10. Нація як суб'єкт історичного розвитку.

Література:[3, 6, 9, 12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30]

6. Тренінг з дисципліни

Порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою поглиблення вивчення дисципліни «Філософія».

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Студенти діляться на групи по 4 особи для здійснення дослідження.

3. Практична частина реалізовується шляхом дослідження теми: «Філософські парадигми держави різних епох і культур: їх спільні та відмінні риси» (Епоха античності: індійська культура - Веди, китайська - Конфуцій, Лао-цзи, грецька - Сократ, Платон, Арістотель; Середньовіччя: Аврелій Августин, Тома Аквінський, Марсилій Падуанський; Епоха Відродження: Ніколо Макіавеллі, Томас Гобс; Просвітництво: Вольтер, Жан Жак Руссо; Епоха класичної філософії Імануїл Кант, Гегель).

4. Підведення підсумків відбувається у вигляді доповіді.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою як середньоарифметичне значення з оцінок:

- за використані методи дослідження теми і підготовлені матеріали;
- за доповідь.

7. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів полягає у підготовці презентаційних виступів, що оцінюються за 100-бальною шкалою і визначається як сукупність питомої ваги кожної складової:

- 80% - підготовка презентації;
- 20% - захист презентації.

Обговорюються результати виконання завдань.

1. Порівняльний аналіз філософії Августина Блаженного і Томи Аквінського.

2. Гуманізм Відродження та сьогодення.

3. Християнський еволюціонізм у філософській думці Теярда де Шардена.

4. Напівправа: її природа та соціальні функції.

5. Ідеал людяності і цінність людського життя.

6. Духовність як основа людського буття.

7. Проблема життя і смерті у духовному досвіді людства.

8. Людина — найвища цінність суспільства.

9. Людина і Всесвіт.

8. Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Філософія» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Філософія» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%		20%	20%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за результатами поточного опитування.	Підсумкова модульна контрольна робота по 1-13 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (10 тестів по 5 бали за тест) – макс. 50 балів	Оцінюється як за 100-бальною шкалою, як середньоарифметичне значення з оцінок: - за використані методи дослідження теми і підготовлені матеріали; - за доповідь.	Сукупність питомої ваги кожної складової: -80% - підготовка презентації; -20% - захист презентації.	Теоретичні питання (2 питання по макс 40 балів) Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів

Шкала оцінювання студентів

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-13
2.	Проекційний екран	1-13
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, GoogleChrome, Firefox)	1-13
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-13
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-13
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-13
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; PowerPoint і т. і.)	1-13

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: підручн. для вищ. навч. закл. Вид. 4-те, випр. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 552 с.
2. Бадью А. Похвала політиці (Бесіди з Од Ланслен). Статті та виступи. пер. з фр. А. Репи. Львів: Видавництво Анетти Антоненко; Київ: Ніка–Центр, 2019. 224 с.
3. Батлер-Боудон Т. 50 видатних творів. Філософія / пер. з англ. Романа Клочка. Київ : Видавничка група КМ Букс, 2019. 480 с.
4. Баумейстер Андрій. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії:наук. посіб. К.:Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 238 с.
5. Бжезинский З. Велика шахівниця (Американська першість та її геостратегічні імперативи). Київ: Фабула, 2019. 288 с.
6. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія. Київ: Центрнавчальної літератури, 2019. 648 с.
7. Білінчук В. П. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Філософія» для студентів усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПШ «Фінанси, банківська справа та страхування», Чортків. 2024.
8. Білінчук В. П. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Філософія» для студентів усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПШ «Фінанси, банківська справа та страхування», Чортків. 2024.
9. Кральнок П. Історія філософії України. Київ: КНТ, 2017. 652 с.
10. Мак'явеллі Н. Державець. Київ : Фоліо. 2019. 121 с.
11. Марія Фюрст, Юрген Тринкс. Філософія. /пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Київ: ДУХ ІЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.
12. Марк Аврелій. Наодинці з собою. Львів: Априорі, 2019. 180 с.

13. Марк Туллій Ціцерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. Львів : Априорі, 2020. 392 с.
14. Нікітін Л. Вступ до філософії: навчально-методичний посібник. 3-є вид. Київ: Центрнавчальної літератури, 2020. 256 с.
15. Северин Боецій. Розрада від філософії. Львів: Априорі, 2020. 208 с.
16. Сковорода Григорій. Байки харківські. Terra Incognita. 2019. 108 с.
17. Тімоті Снайдер, Тоні Джадт. Роздуми про двадцяте століття. Київ : Човен, 2019. 384 с.
18. Френсіс Фукуяма Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
19. Френсіс Фукуяма. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Київ : Наш формат, 2018. 576 с.
20. Фромм Е. Втеча від свободи / пер. з англ. М. Яковлєва. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
21. Фромм Е. Мати або бути? / пер. з англ. Г. Яновської. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. 304 с.
22. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного допрактичного повороту. 3-є видання, виправ. і доповн. Київ: КНТ, 2019. 394 с.
23. Ansgar Allen, Roy Goddard, Education and Philosophy: An Introduction, SAGE Publications Ltd; First edition, 2017, 240 с.
24. Anthony Clifford Grayling, The History of Philosophy, Viking, 2019, 704 с.
25. Colin Bird, An introduction to political philosophy, Cambridge University Press, 2019, 368с.
26. George Matthews, Christina Hendricks, Introduction to Philosophy: Ethics, RebusCommunity, 2019, 113 с.
27. Ken Akiba, The Philosophy Major's Introduction to Philosophy, Concepts and Distinctions, Taylor and Francis, August 2020, 208 с.
28. Khalifa A Alfadhel, The right to democracy in international law: between procedure, substance and the philosophy of John Rawls, Routledge, 2017, 107 с.
29. Noah Lemos, An Introduction to the Theory of Knowledge, Cambridge Introductions to Philosophy, Textbook, Cambridge University Press, 2020, 288 с.
30. Roger Scruton, A Political Philosophy: Arguments for Conservatism, Bloomsbury, 2019, 224с.
31. Scott Soames, The World Philosophy Made: From Plato to the Digital Age, Princeton University Press, 2019, 464 с.
32. Timothy Williamson, Philosophical Method: A Very Short Introduction, Oxford University Press, 2020. 160 с.